

Jerzy Jacyszyn

Istota i charakter prawny spółki komandytowo-akcyjnej (cz. I)

Spółka komandytowo-akcyjna jest stosunkowo mało znana w obrocie prawnym; rzadko można ją spotkać w praktyce gospodarczej. Nie jest też popularyzowana w doktrynie i literaturze prawniczej, chociaż trzeba przyznać, że coraz więcej osób interesuje się nią jako nową formą prowadzenia działalności gospodarczej. Mając to na względzie, warto – jak sądzę – przypomnieć polskim notariuszom sylwetkę prawną spółki komandytowo-akcyjnej, jej istotę i charakter normatywny, a także podstawowe elementy konstrukcyjne, by w razie potrzeby mogli sprostać oczekiwaniom osób zainteresowanych utworzeniem spółki komandytowo-akcyjnej.

1. Definicja spółki komandytowo-akcyjna

Spółka komandytowo-akcyjna została wprowadzona do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 15 września 2000 roku – Kodeks spółek handlowych. Jej normatywna forma organizacyjnoprawna poszerzyła krąg podmiotów prowadzących działalność gospodarczą za pomocą spółki handlowej¹. Stworzyła też nowe wyzwanie dla przedsiębiorców zainteresowanych poszukiwaniem odpowiedniej struktury organizacyjnej

---

¹ Zob. szerzej, A. Szumański, *Spółka komandytowo-akcyjna*, PPH 1998, nr 4, s. 21 i nast.; A. Kidyba, *Handlowe spółki osobowe*, Biblioteka Prawa Spółek, t. I, Kraków 2005, s. 375.

dla prowadzenia biznesu. Jest ona propozycją organizacyjno-prawną dla średnich przedsiębiorców, którzy osiągnęli określoną pozycję na rynku i chcą ją utrzymać przy rosnącej konkurencyjności uczestników obrotu gospodarczego².

Za pożądaną obecnością spółki komandytowo-akcyjnej w ustawodawstwie polskim przemawiała przede wszystkim ochrona krajowego przedsiębiorcy, któremu nowa forma prawna stworzyła możliwość dokapitalizowania firmy tak, aby mogła konkurować z firmami zagranicznymi bez ryzyka wrogiego przejęcia. Tak radykalne zmiany polskiego prawa miały na celu przywrócenie właściwej roli gospodarczej i handlowych spółek osobowych (które dotąd nie odgrywały żadnej roli w polskiej gospodarce) poprzez „zdetronizowanie” patologicznej z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej spółki cywilnej³.

Wprowadzenie do polskiego ustawodawstwa spółki komandytowo-akcyjnej oraz spółki partnerskiej wynikało w pewnej mierze z konieczności dostosowania polskiej gospodarki do standardów unijnych. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej krajowi przedsiębiorcy muszą sprostać wzmoczonej konkurencji ze strony przedsiębiorstw Unii Europejskiej, ze względu na otwarcie gospodarki; wprowadzenie zasady swobody przepływu kapitału i wolności zakładania przedsiębiorstw to kolejne poważne zjawiska gospodarcze, z którymi muszą liczyć się przedsiębiorcy.

Spółka komandytowo-akcyjna nie jest tworem nowym. Występuje od dawna w ustawodawstwie państw europejskich, np. w Niemczech, Francji, Szwajcarii we Włoszech⁴. Nie ma natomiast tej regulacji w ustawodawstwie amerykańskim i brytyjskim⁵.

Według kodeksu spółek handlowych spółką komandytowo-akcyjną jest spółka osobowa mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczeń (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem (art. 125 k.s.h.).

---

² *Prawo handlowe. Spółki handlowe. Umowy gospodarcze*, red. A. Koch, J. Napierała Kraków 2002, s. 259.

³ O. Lipińska, *Spółka komandytowo-akcyjna*, Kraków 2001, s. 9.

⁴ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, wyd. 3, Warszawa 2002, s. 260; tenże, *Handlowe spółki...*, s. 378.

⁵ Zwraca na to uwagę m.in. A. Szumański, *Spółka...*, s. 15 i nast.

Powyższa definicja oparta jest na konstrukcji spółki komandytowej, chociaż w porównaniu ze spółką komandytową spółka komandytowo-akcyjna ma wiele różnic, które decydują o jej odrębności prawnej. Do podstawowych należą:

1) na udziały wspólnika nie będącego komplementariuszem wystawia się akcje spółki,

2) wspólnicy (akcjonariusze) ponoszą ograniczoną odpowiedzialność (nie do wysokości sumy komandytowej, tak jak w przypadku spółce komandytowej)⁶.

Z definicji spółki wynika, że spółka komandytowo-akcyjna łączy zarówno elementy spółki komandytowej (obecność co najmniej jednego odpowiadającego osobiście i bez ograniczeń komplementariusza), jak i spółki akcyjnej (uczestnictwo w spółce akcjonariuszy).

Spółka komandytowo-akcyjna, będąc spółką osobową, stanowi więc hybrydę spółki komandytowej i spółki akcyjnej⁷.

Hybryda typu spółki nie jest ani pojęciem normatywnym, ani utrwalonym pojęciem doktrynalnym. Pojawia się w języku prawniczym w związku z pracami legislacyjnymi nad projektem lub nad nowelizacjami ustaw, w których występuje konstrukcja spółki, i oznacza pewną zmianę, modyfikację w stosunku do określonego wzorca (modelu), od którego odstępstwo decyduje o przyznaniu danej spółce przymiotu „hybrydy”⁸.

Wzorcem są typy spółek uregulowane przez ustawę ustrojową z zakresu prawa spółek (k.s.h.), stanowiące model spółki osobowej czy koncepcję spółki kapitałowej, w których występuje największe nagromadzenie odpowiednio elementów osobowych, lub kapitałowych, a zarazem brak elementów przeciwnych. Klasyczną spółką osobową jest spółka jawna, zaś modelową – kapitałowa spółka akcyjna. Inne typy spółek są hybrydami: spółka komandytowa, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka partnerska oraz spółka komandytowo-akcyjna.

Spółka komandytowa jest hybrydą spółki osobowej (jawnej), gdyż zawiera elementy spółki kapitałowej i spółki osobowej, które decydują o jej

---

⁶ K. Z a l e g a, B. Z a j ą c, *Spółka komandytowo-akcyjna jako nowa formuła prowadzenia działalności gospodarczej*, Bielsko Biała 2002, s. 53.

⁷ Tak np. A. S z y m a ń s k i, *Hybrydalne typy spółek handlowych*, PPH 2000, nr 6, s. 25.

⁸ Tamże, s. 19; A. K i d y b a, *Handlowe spółki...*, s. 379.

osobowo-kapitałowym charakterze. O tej specyfice decyduje przede wszystkim osoba komplementariusza, który odpowiada bez ograniczenia za zobowiązania spółki (art. 102 k.s.h.), ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki i reprezentowania jej na zewnątrz (art. 117 k.s.h.), natomiast o kapitałowym charakterze decyduje osoba komandytariusza, który odpowiada w sposób ograniczony za zobowiązania spółki (art. 102, 111, 112 k.s.h.), nie ma prawa i obowiązku prowadzenia spraw spółki i reprezentowania jej na zewnątrz, chyba że umowa spółki stanowi inaczej⁹.

W doktrynie wskazuje się, że elementami hybrydalnymi spółki komandytowo-akcyjnej w stosunku do modelowej spółki akcyjnej są tzw. cechy osobowe spółki z o.o. i dotyczą prawa wspólnika do wykonywania osobistego nadzoru nad spółką, możliwości niepowoływania organu nadzoru spółki, możliwości podjęcia uchwał przez wspólników poza organem spółki, tj. zgromadzeniem wspólników¹⁰.

Spółka komandytowo-akcyjna stanowi kombinację spółki komandytowej (która jest hybrydą spółki jawnej) i spółki akcyjnej (która jest modelową spółką kapitałową), bowiem zawiera elementy osobowe wyrażone za pośrednictwem osoby komplementariusza oraz elementy kapitałowe poprzez osobę akcjonariusza (inwestora pasywnego)¹¹.

2. Cechy charakterystyczne spółki komandytowo-akcyjnej

Spółka komandytowo-akcyjna jest odrębnym typem spółki handlowej.

W typologii kodeksowej spółek handlowych zajmuje miejsce pomiędzy spółką komandytową, która jest spółką osobową (art. 102-124 k.s.h.), a spółką akcyjną, która jest spółką kapitałową (art. 301-490 k.s.h.). Takie umiejscowienie spółki komandytowo-akcyjnej w kodeksie spółek handlowych nie jest przypadkowe i świadczy o jej złożonym, osobowo-kapitałowym charakterze. Istotą spółki komandytowo-akcyjnej jest bowiem występowanie dwóch różnych wspólników. Jeden z nich nazywa się komplementariuszem i zachowuje się jak wspólnik spółki osobowej, drugi nosi miano akcjonariusza i funkcjonuje w spółce jako wspólnik spółki

---

⁹ Tamże, s. 19.

¹⁰ Tamże, s. 22.

¹¹ Tamże, s. 25.

kapitałowej¹². Spółkę komandytowo-akcyjną należy traktować jako spółkę osobową, pomimo uwzględnienia szeregu cech spółki kapitałowej¹³. Pełne zestawienie elementów kapitałowych (a także osobowych) spółki komandytowo-akcyjnej przeprowadza w doktrynie m.in. A. Koch i J. Napierała¹⁴.

Powodem takiego stanu rzeczy jest głównie potrzeba uniknięcia podwójnego opodatkowaniu, występującego przy dochodach osób prawnych¹⁵, jak również okoliczność, że taki charakter prawny spółki przystaje do warunków rozwijającej się gospodarki rynkowej¹⁶.

Zasadniczą cechą spółki komandytowo-akcyjnej jako spółki osobowej jest to, że nie ma ona osobowości prawnej. Spółka ma natomiast – jak wszystkie handlowe spółki osobowe – podmiotowość prawną, co oznacza, że może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własne nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną (art. 8 § 1 k.s.h.).

Jako spółka osobowa może powstać tylko w celu prowadzenia przedsiębiorstwa pod własną firmą. Kodeks spółek handlowych nie przesądza kwestii, w jakim znaczeniu występuje tu określenie przedsiębiorstwo. Korzysta w tej mierze z definicji i pojęcia przedsiębiorstwo, jakie znajduje się art. 55¹ k.c. W myśl tego przepisu, „[p]rzedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych, przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej. Obejmuje w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów towarów i wyrobów oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;

---

¹² O. Lipińska, *Spółka...*, s. 15.

¹³ Tak uważa m.in. K. Kruczałak, *Prawo handlowe. Zarys wykładu*. Warszawa 2001, s. 147, a także C. Podsiadlik, *Spółka komandytowo-akcyjna w prawie francuskim w aspekcie projektowanych zmian kodeksu handlowego*, PS 1998, nr 7-8, s. 46 i nast. Pozostali autorzy także kwalifikują tę spółkę w grupie spółek osobowych.

¹⁴ *Prawo handlowe...*, red. A. Koch, J. Napierała, s. 260-261.

¹⁵ S. Kuros, *Opodatkowanie spółki komandytowo-akcyjnej*, Monitor Podatkowy 2001, nr 1, s. 8 i nast.

¹⁶ T. Bieniek, *Utworzenie spółki komandytowo-akcyjnej*, PS 2001, nr 12, s. 15.

3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikających z innych stosunków prawnych;

4) wierzycelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;

5) koncesje, licencje i zezwolenia;

6) patenty i inne prawa własności przemysłowej;

7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;

8) tajemnice przedsiębiorstwa;

9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej¹⁷.

W nowej wersji art. 55¹ k.c. ustawodawca wyraźnie akcentuje charakter prawnogospodarczy przedsiębiorstwa przez podkreślenie jego „zorganizowania”, co powoduje, że przedsiębiorstwo nie jest już tylko zespołem składników, ale strukturą organizacyjną uporządkowaną i wyposażoną w określone atrybuty organizacyjnoprawne. W doktrynie natychmiast zauważono nowe jakościowo elementy jurydyczne, które nadają kształtowi przedsiębiorstwa odpowiedni standard prawny i pozwalają na lepszą jego organizację. Podkreślenie potrzeby odpowiedniego zorganizowania składników tworzących przedsiębiorstwo jako czynnika wyróżniającego ów zbiór od innych zbiorów rzeczy i praw (*universitas iuris*) decyduje o wyrazistym charakterze przedmiotowym przedsiębiorstwa¹⁷.

O ile bowiem realizacja ustawowego celu spółki komandytowo-akcyjnej zawsze będzie związana z prowadzeniem działalności gospodarczej, o tyle działalność ta będzie przeważnie wykonywana za pomocą przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym¹⁸.

Kolejną cechą spółki komandytowo-akcyjnej jest kwestia prawa i obowiązku prowadzenia spraw (art. 140 § 1 k.s.h.) oraz prawa reprezentacji jej na zewnątrz (art. 137 § 1 k.s.h.). Zarówno jedno, jak i drugie spoczywają na osobie komplementariusza, a więc powierzone są temu spółnikowi, którego pozycja w spółce nie zależy od wielkości jego wkładów,

---

¹⁷ Zwraca na to uwagę m.in. J. F r a c k o w i a k, *Instytucje prawa handlowego w kodeksie cywilnym*, Rejent 2003, nr 6, s. 22; szerzej, na temat pojęcia przedsiębiorstwa w doktrynie prawa cywilnego zob. J. W i d ł o, *Rozporządzanie przedsiębiorstwem*, Kraków 2002, wraz z bogatą literaturą.

¹⁸ J. F r a c k o w i a k, tamże, s. 22.

ale od faktu ponoszenia nieograniczonej i osobistej odpowiedzialności za zobowiązania¹⁹. Warto przypomnieć, że obowiązuje tu taka sama jak w odniesieniu do innych osobowych spółek handlowych zasada, że ogół praw i obowiązków komplementariusza może być przeniesiony na inną osobę tylko wówczas, gdy tak stanowi umowa spółki (art. 10 k.s.h.).

Kolejną cechą tej spółki jest charakter prawny odpowiedzialności komplementariusza za zobowiązania spółki wobec jej wierzycieli. Jest to odpowiedzialność nieograniczona, w myśl art. 125 k.s.h.

W spółce komandytowo-akcyjnej występują również takie cechy, które są charakterystyczne dla spółek kapitałowych. Są związane z osobą akcjonariusza. I tak, akcjonariusze nie odpowiadają za zobowiązania spółki (art. 135 k.s.h.), co oznacza, że akcjonariusz jest inwestorem pasywnym w spółce komandytowo-akcyjnym, a jego status prawny przypomina pozycję prawa komandytariusza w spółce komandytowej. Tak więc inwestor pasywny uczestniczy w przedsięwzięciu tylko majątkowo, bez możliwości bezpośrednio prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji. Zgodnie z art. 138 § 1 k.s.h., akcjonariusz może reprezentować spółkę jedynie jako pełnomocnik.

Emitowanie przez spółkę akcji, które są obejmowane przez wspólników posiadających status akcjonariuszy, nie wyklucza możliwości objęcia akcji również przez komplementariuszy (art. 132 § 1 k.s.h.)²⁰.

Przepisy regulujące spółkę komandytowo-akcyjną nie obejmują wszystkich spraw związanych z jej funkcjonowaniem, chociażby sprawy zakazu konkurencji, która wymaga stosowania albo przepisów o spółce jawnej, albo o spółce akcyjnej²¹. To także świadczy o specyficznej konstrukcji spółki komandytowo-akcyjnej.

Podobnie jak sprawa organów tej spółki, w której może być powołana rada nadzorcza oraz walne zgromadzenie o kompetencjach zbliżonych do ich odpowiedników w spółkach kapitałowych. W spółce rada nadzorcza jest obligatoryjna tylko wtedy, gdy liczba akcjonariuszy przekroczy 25 osób, natomiast walne zgromadzenie jest zawsze obligatoryjnym organem

---

¹⁹ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 15.

²⁰ Tamże, s. 16.

²¹ Zob. szerzej R. Lewandowski, *Zasada obowiązywania zakazu konkurencji w spółce komandytowo-akcyjnej*, Prawo Spółek 2004, nr 6, s. 16 i nast.

spółki komandytowo-akcyjnej²². Będzie o tym szczegółowej mowa w kolejnych częściach opracowania.

Zróżnicowanie odpowiedzialności za zobowiązania spółki komplementariuszy i akcjonariuszy, odmienność ich praw i obowiązków oraz powoływanie organów w spółce komandytowo-akcyjnej są jej cechami fundamentalnymi, odróżniającymi od innych spółek handlowych²³.

3. Zastosowanie spółki komandytowo-akcyjnej

Spółka komandytowo-akcyjna została wprowadzona do polskiego ustawodawstwa przede wszystkim z myślą o ochronie krajowego przedsiębiorcy, który w tej formie prawnej będzie mógł sprostać wzmagającej się konkurencji. Taka idea przyświecała polskiemu ustawodawcy, który, z jednej strony, zamierzał umocnić pozycję krajowych przedsiębiorców, a z drugiej, wykreować formę organizacyjnoprawną, znaną w zagranicznym obrocie prawnym i gospodarczym.

Spółka komandytowo-akcyjna stwarza bowiem – zdaniem jej twórców – dogodną formę współdziałania dla przedsiębiorców, którzy zamierzają dofinansować swoje przedsiębiorstwo (poprzez emisję akcji), zachowując jednocześnie przedsiębiorstwa w rękach dotychczasowych wspólników, unikając przy tym utraty własnego przedsiębiorstwa. Celu tego nie dało się bowiem osiągnąć z wykorzystaniem formy spółki komandytowej, która nie ma prawa do emitowania akcji przy użyciu spółki akcyjnej, gdzie z kolei istnieje ryzyko wrogiego przejęcia większości z nich.

Projektując ustawowo spółkę komandytowo-akcyjnej od strony osobowej, zakładano, że będzie w niej uczestniczyć niewielka liczba komplementariuszy oraz możliwie liczna grupa akcjonariuszy. Co więcej, planowano, że właściwym miejscem dla potwierdzenia użytecznej funkcji tej spółki jest jej obecność na Gieldzie Papierów Wartościowych. Taki układ sił zapewnić miał, z jednej strony, możliwość sterowania spółki, z drugiej zaś, napływ kapitału od wielu rozproszonych akcjonariuszy i anonimowych inwestorów²⁴.

---

²² Zwracają na to uwagę m.in. H. Urbaniczyk, *Prowadzenie spraw spółki w spółce komandytowo-akcyjnej. Uwagi prawnoporównawcze*, PS 2000, nr 12, s. 12.

²³ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 27; A. Kidyba, *Handlowe spółki...*, s. 380.

²⁴ T. Bieniek, *Utworzenie spółki...*, s. 15.

Ze względu na atrakcyjność spółki uważa się, że stała się ona ciekawą ofertą dla spółek rodzinnych, działających dotąd w formie spółki osobowej lub spółki z o.o. ugruntowanej pozycji na rynku dzięki swoim założycielom, przekazującym następnym kolejnym pokoleniom zadania ich utrzymania i zapewnienia dalszego rozwoju. Ponadto spółka komandytowo-akcyjna dzięki dostępowi do Giełdy Papierów Wartościowych, tak jak spółka akcyjna zapewni sobie dostęp kapitału na dalszy rozwój. Emisja akcji umożliwi bowiem spółce finansowanie działalności poprzez powiększenie kapitału własnego, co jest korzystniejsze niż finansowanie przez kapitał obcy (np. kredyty bankowe), powodujący z reguły powstawanie wyższych kosztów i mogący nawet zagrozić egzystencji spółki w sytuacjach kryzysu²⁵. Także z punktu widzenia inwestorów akcje są korzystniejsze niż udziały w spółkach, ze względu na ich łatwą zbywalność (z reguły bez potrzeby uzyskania zgody i zachowania formy szczególnej)²⁶.

Dla inwestorów pasywnych (akcjonariuszy), którzy nie boją się powierzać kapitału, znaczenie ma wiarygodność spółki wyrażona poprzez dobre imię firmy oraz osobistą odpowiedzialność wspólników najbardziej zaangażowanych w spółkę (komplementariuszy)²⁷.

Spółka komandytowo-akcyjna stwarza możliwość tworzenia struktur holdingowych, zapewniających utrzymanie dominującej pozycji w grupie kapitałowej bez konieczności zainwestowania wysokiego kapitału²⁸. Spółka może pozyskiwać kapitał pochodzący także spoza kraju, dzięki możliwości połączenia się ze spółką o kapitale zagranicznym.

Za atrakcyjnością zastosowania spółki komandytowo-akcyjnej przemawia także dużo większa autonomia wspólników w określaniu treści statutu spółki w zestawieniu ze spółką akcyjną, przez co może łatwiej zostać dostosowana do potrzeb przedsiębiorstwa. Autonomia ta rozciąga się na wewnętrzną organizację spółki w zakresie stosunku komplementariuszy między sobą, wobec wszystkich akcjonariuszy i wobec osób trzecich, a także na wkłady tychże wspólników.

---

²⁵ M. Orłowska, P.M. Wiórek, *Wady i zalety spółki komandytowo-akcyjnej*, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Studia i materiały*, Poznań-Kluczbork 2001, s. 428.

²⁶ Tamże, s. 428.

²⁷ K. Zalega, B. Zając, *Spółka...*, s. 27.

²⁸ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 23.

Pomimo wielu zalet spółka komandytowo-akcyjna nie ma jak do tej pory dużego znaczenia w praktyce. Tłumaczy się to między innymi faktem wprowadzenia do polskiego ustawodawstwa przepisów o spółce komandytowo-akcyjnej dopiero od stycznia 2001 r., w przeciwieństwie do spółek akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością czy spółek jawnych, które zostały uregulowane już w przepisach kodeksu handlowego, wydanym jako rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. i funkcjonują od dawna w kraju. Ponadto nieograniczona osobista odpowiedzialność komplementariuszy, którzy muszą ryzykować swoim majątkiem teraźniejszym i przyszłym za zobowiązania spółki, zmniejszyła krąg osób chętnych do tworzenia tego typu spółek. Działalność spółki podlega bowiem wpływom szeregu obcych i nieprzewidywalnych czynników ekonomicznych i prawnych, dlatego też nie dziwi, zwłaszcza u osób fizycznych, chęć uniknięcia ryzyka właśnie przez ograniczanie osobistej odpowiedzialności i wybór takich form organizacyjnych, które owe ograniczenie umożliwią²⁹.

Również z punktu widzenia akcjonariuszy wadą spółki komandytowo-akcyjnej może wydać się silna pozycja komplementariuszy (co jest jednak uzasadnione ryzykiem ich osobistej odpowiedzialności). Akcjonariusze mają bowiem ograniczone prawo współdecydowania o losach spółki, co może zmniejszyć liczbę inwestorów, przede wszystkim strategicznych, którzy, obejmując pakiet kontrolny akcji, dążą do uzyskania kontroli nad spółką.

Do wad spółki komandytowo-akcyjnej należy zaliczyć także, jak już wspomniano, skomplikowany charakter tej formy oraz nieprzejrzystość jej regulacji, w tym rozbudowany system odesłań.

Moim zdaniem, spółka komandytowo-akcyjna jest interesującą formą prowadzenia działalności gospodarczej, która pomimo dostrzeżonych wad posiada też liczące się zalety. Z dużym prawdopodobieństwem można sądzić, że stanie się w przyszłości jedną z ważnych form działalności gospodarczej wśród krajowych przedsiębiorców. Gwarantuje bowiem utrzymanie przedsiębiorstwa w rękach komplementariusza, przy jednoczesnym pozyskaniu dużego kapitału przez emisję akcji. Jest to szczególnie ważne, gdy chce się sprostać silnej konkurencji krajów Unii Europejskiej. Od komplementariuszy będzie zależeć, czy spółka będzie miała

---

²⁹ M. Orłowska, P.M. Wiórek, *Wady i zalety...*, s. 424.

powszechne zastosowanie w praktyce. Nielojalne względem spółki działania komplementariusza, korzystne dla jego osoby, lecz kosztem interesu akcjonariusza (który decyduje się powierzyć swoje pieniądze inwestorowi aktywnemu do którego ma zaufanie), oznaczają utratę wiarygodności komplementariusza na rynku kapitałowym i tym samym sprowadzają w praktyce konstrukcję spółki komandytowo-akcyjnej do tworu czysto teoretycznego³⁰.

Spółka komandytowo-akcyjna funkcjonuje od dawna – jak już wspomniałem – w wielu systemach prawnych państw Unii Europejskiej, jednak w praktyce i tam nie jest zbyt często wykorzystywana ze względu na skomplikowany charakter jej regulacji. Najliczniej występuje we Francji (240) i Niemczech (ponad 100). We Włoszech i Szwajcarii liczba tych spółek wynosi 10, w Belgii zaś poniżej 10. W Luksemburgu, w Danii, Norwegii, i Hiszpanii nie występuje ona wcale, zaś co do pozostałych krajów brak jest danych, ze względu na jej marginalne znaczenie³¹. W tej formie prawnej działają jednak tak znane firmy jak francuski Michelin, włoski Pirelli czy niemiecki Henkel³².

Przykłady korzystania ze spółki komandytowo-akcyjnej w innych krajach świadczą o jej użytecznym charakterze organizacyjnoprawnym dla prowadzenia działalności gospodarczej, przekonują także, że spółka ta ma szansę być dostrzeżona i wykorzystana w krajowym obrocie prawnym i gospodarczym, który – siłą rzeczy – musi coraz bardziej być zbliżony do rozwiązań organizacyjnych, spotykanych w krajach Unii Europejskiej.

4. Powstanie spółki komandytowo-akcyjnej

4.1. Założyciele spółki komandytowo-akcyjnej

Istotą spółki komandytowo-akcyjnej jako spółki osobowej jest współdziałanie minimum dwóch wspólników. I tak, co najmniej jeden ze wspólników (komplementariusz) ponosi pełną odpowiedzialność osobistą wobec wierzycieli za zobowiązania spółki, a drugi zajmuje pozycję akcjonariusza, który nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

---

³⁰ W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, Kraków 2002, s. 219.

³¹ M. Orłowska, P.M. Wiórek, *Wady i zalety...*, s. 422; A. Kidyba, *Handlowe spółki...*, s. 378.

³² O. Lipińska, *Spółka...*, 23.

Nie oznacza to jednak, że omija go ryzyko ponoszenia odpowiedzialności z tytułu wniesienia wkładów.

Specyficzna sytuacja występuje, gdy komplementariusz wnosi do spółki wkład na kapitał zakładowy. W tym przypadku staje się jednocześnie akcjonariuszem, co nie zwalnia go od nieograniczonej odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Nie może to jednak prowadzić do wniosku o jej jednopodmiotowej konstrukcji przy tożsamości personalnej komplementariusza i akcjonariusza. Model jurystyczny spółki dopuszcza tożsamość, ale musi być co najmniej dwóch wspólników o różnym statusie i odmienności podmiotowej³³. Również ze względu na przynależność spółki komandytowo-akcyjnej do spółki osobowej nie jest dopuszczalne założenie jednoosobowej spółki komandytowo-akcyjnej. Takiego rozwiązania nie przewidują obowiązujące przepisy kodeksu spółek handlowych, podobnie jak nie może powstać spółka komandytowo-akcyjna „w organizacji”³⁴.

W doktrynie M. Knaflewski zauważa, że istotą spółki osobowej jest współdziałanie co najmniej dwóch osób. Definicja spółki jednoosobowej, zamieszczona w art. 4 § 1 pkt 3, odnosi się jedynie do spółek kapitałowych. Kodeks spółek handlowych nie zabrania jednak jednoosobowego zakładania spółki komandytowo-akcyjnej, brak również argumentów funkcjonalnych przeciw takiemu rozwiązaniu. Jednoosobowe założenie takiej spółki może być celowe, w przypadku gdy przedsiębiorca zamierza w przyszłości zbywać akcje, zaś w chwili zakładania spółki nie istniały po temu odpowiednie warunki. W praktyce można oczywiście uniknąć ryzyka odmowy wpisu przez sąd, powierzając symboliczny pakiet akcji innej osobie³⁵. Na możliwości istnienia jednoosobowych spółek komandytowo-akcyjnych zwraca także uwagę A. Kidyba³⁶.

Liczba komplementariuszy i akcjonariuszy jest dowolna, ponieważ kodeks spółek handlowych nie określa tu żadnej górnej granicy. W mo-

---

³³ A. K i d y b a, *Prawo handlowe*, s. 3.

³⁴ Szerzej zob. S. W ł o d y k a, *Problem osobowych spółek w organizacji*, Rejent 2003, nr 6, s. 262 i nast. wraz z podaną tam literaturą; A. K i d y b a, *Handlowe spółki...*, s. 386 i nast.

³⁵ M. K n a f l e w s k i, M. R u d n i c k i, *Nowe prawo spółek*, Gorzów Wielkopolski, s. 139-140.

³⁶ Zob. A. K i d y b a, *Atypowe spółki osobowe. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Kraków 2001, s. 86 i nast.

delowym przykładzie spółki komandytowo-akcyjnej przewiduje się niewielu komplementariuszy (gdyż w przeciwnym przypadku spółka stała się niesterowna), zaś akcjonariuszy powinno być dużo (gdyż w przeciwnym przypadku utworzenie spółki nie miałyby sensu gospodarczego).

Wspólnikiem spółki komandytowo-akcyjnej może być zarówno osoba fizyczna, jak i osoba prawna (np. spółka akcyjna, spółka z o.o.), a także osobowe spółki handlowe (np. spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa).

Możliwość tworzenia, między innymi, spółek komandytowo-akcyjnych z udziałem osoby prawnej spółki akcyjnej, spółki z o.o. umożliwia w prosty sposób ograniczenie odpowiedzialności komplementariusza (osoby fizycznej), zachowując jednocześnie jego kompetencje decyzyjne w spółce, wystarczy, by osoby zamierzające pełnić w spółce rolę komplementariuszy zawarły ze sobą umowę spółki kapitałowej akcyjnej lub dogodnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W ten sposób zachowują kompetencje komplementariuszy, a jednocześnie ich odpowiedzialność za zobowiązania spółki komandytowo-akcyjnej jest ograniczona do wysokości majątku osoby prawnej, która jest komplementariuszem w spółce.

Z uwagi na to, że na komplementariuszu ciąży osobisty obowiązek prowadzenia spraw spółki i reprezentowania jej na zewnątrz, osoba fizyczna, która ma wystąpić w roli komplementariusza, powinna legitymować się pełną zdolnością do czynności prawnej. Nie dotyczy to akcjonariuszy, bowiem na nich nie spoczywa obowiązek prowadzenia spraw spółki, co oznacza, że akcjonariuszem może być także osoba fizyczna nieposiadająca zdolności do czynności prawnej.

Osoba prawna uczestniczy w spółce komandytowo-akcyjnej jako wspólnik za pośrednictwem swoich organów, również jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, niebędąca osobą prawną (art. 33¹ k.c.)³⁷, może uczestniczyć w spółce za pomocą swoich ustawowych przedstawicieli.

W myśl art. 129 k.s.h., założycielami są osoby podpisujące statut spółki komandytowo-akcyjnej³⁸. Kodeks spółek handlowych przewiduje, że statut powinny podpisać wszyscy komplementariusze, co w praktyce

---

³⁷ A. K i d y b a, *Spółka komandytowo-akcyjna w Niemczech i w projekcie prawa spółek handlowych*, PPH 2000, nr 1, s. 2 i nast.

³⁸ *Prawo handlowe...*, red. A. Koch, J. Napierała, s. 262.

może oczywiście oznaczać, że będzie on podpisany przez zaledwie jedną osobę (jednego komplementariusza), albowiem w kodeksie spółek handlowych nie wprowadzono, wzorem obcych systemów prawnych, zasad, że statut spółki komandytowo-akcyjnej musi być podpisany przez większą ilość osób³⁹. W roli założyciela spółki komandytowo-akcyjnej mogą wystąpić także akcjonariusze oraz osoby, które w ogóle nie są współnikami spółki komandytowo-akcyjnej⁴⁰. Akcjonariusze natomiast mogą, ale nie muszą, podpisać statut, który może być także podpisany przez pełnomocnika, z tym że pełnomocnictwo musi mieć również formę aktu notarialnego⁴¹. Jest o tym bliżej mowa w dalszej części niniejszego rozdziału.

4.2. Utworzenie spółki komandytowo-akcyjnej

Przepisy kodeksu spółek handlowych przewidują zarówno pierwotne, jak i pochodne tworzenie spółki. W pierwszym przypadku polega to na utworzeniu od podstawy nowej spółki, w drugim natomiast może ona powstać z przekształceniem innego istniejącego już podmiotu⁴².

Tryb tworzenia spółki komandytowo-akcyjnej jest zbliżony do procedury zakładania spółki akcyjnej, dlatego też w tym zakresie stosuje się wymogi podobne jak w odniesieniu do tej spółki kapitałowej.

W pierwszej kolejności należy uzgodnić treść statutu (umowy), który powinien być sporządzony w formie aktu notarialnego. Niezachowanie formy aktu notarialnego powoduje nieważność dokonanej czynności prawnej, zgodnie z treścią art. 73 § 3 k.c.

Oprócz statutu do powstania spółki konieczne jest zawarcie umowy założycielskiej, czyli zgody na zawiązanie spółki i brzmienie statutu oraz na objęcie akcji przez akcjonariusza, w tym akcjonariusza-komplementariusza, która powinna być wyrażona w jednym lub kilku aktach notarialnych (art. 313 § 1 k.s.h.). Są to akta osób trzecich, a więc przyszłych akcjonariuszy, zawierających między innymi zgodę na zawiązanie spółki i na objęcie akcji⁴³. Obok oświadczeń przyszłych akcjonariuszy, zawierają-

---

³⁹ A. Kidyba, *Handlowe spółki...*, s. 399.

⁴⁰ A. Szumański, [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Sz w a j a, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2001, s. 652.

⁴¹ Zob. A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 262.

⁴² T. Bieniek, *Utworzenie spółki...*, s. 15.

⁴³ Tamże, s. 18.

cych zgodę na zawiązanie spółki, brzmienie statutu i objęcie akcji, powinny zostać umieszczone tam informacje dotyczące osób obejmujących akcje, w tym liczby i rodzaje akcji objętych przez każdą z tych osób, ich ceny emisyjne oraz terminy, w jakich zostaną opłacone. Należy także potwierdzić dokonanie wyboru składu pierwszej rady nadzorczej, jeśli powołanie tego organu znajduje oparcie w statucie lub gdy liczba akcjonariuszy przekroczyć ma 25 osób⁴⁴. W przypadku gdy na pokrycie kapitału spółki wniesione zostaną wkłady niepieniężne lub nastąpi nabycie mienia, a także zostanie dokonana zapłata za usługi wykonane w tym czasie, obowiązkiem założycieli jest sporządzenie pisemnego sprawozdania obejmującego określenie przedmiotów aportów oraz liczby i rodzaju wydanych w zamian akcji, jak również podanie osób wnoszących takie wkłady i metodę dokonania ich wyceny, określenie nabytego mienia, wysokość i sposób zapłaty oraz wykaz osób zbywających to mienie na rzecz spółki, określenie usług świadczonych przy powstaniu spółki, podanie osób świadczących te usługi oraz wysokość wynagrodzenia przysługującego w zamian⁴⁵. Sprawozdanie wraz z dokumentacją dotyczącą dokonywanych czynności podlega obowiązkowi badania przez biegłego rewidenta pod względem jego prawdziwości i rzetelności, a także pod względem obiektywnego oszacowania wartości aportów. Sprawozdanie winno być złożone do badania przez biegłych rewidentów jeszcze przed sporządzeniem aktów o zawiązaniu spółki, bowiem zgodnie z art. 314 k.s.h. w aktach tych każdy z przyszłych akcjonariuszy dodatkowo powinien oświadczyć, że zapoznał się z treścią sprawozdania założycieli i wydaną na jego podstawie opinią biegłego⁴⁶.

Nie ulega więc wątpliwości, że umowa założycielska reguluje wzajemne zobowiązania stron, ma doprowadzić do powstania spółki komandytowo-akcyjnej oraz do realizacji jej statutowych zadań.

Kolejnym etapem tworzenia spółki jest wniesienie przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie całego kapitału zakładowego, z uwzględnieniem art. 309 § 3 i § 4 k.s.h.

Zawiązanie spółki następuje z chwilą objęcia wszystkich akcji przez akcjonariuszy lub z chwilą objęcia takiej ilości akcji, których łączna wartość

---

⁴⁴ Tamże, s. 18.

⁴⁵ Tamże, s. 18.

⁴⁶ Tamże s. 18.

nominalna jest równa nominalnej wysokości kapitału zakładowego, wynoszącego 50 000 zł, oraz złożenie przez komplementariuszy oświadczenia w formie aktu notarialnego o wysokości objętych akcji. Przed objęciem wszystkich akcji konieczne jest podpisanie statutu przez założycieli.

Zdaniem T. Bieńka, znaczenia chwili „zawiązania” spółki komandytowo-akcyjnej nie należy przeceniać. O ile bowiem moment ten dla spółek kapitałowych oznacza powstanie „spółki w organizacji”, o tyle dla spółki komandytowo-akcyjnej będzie związany wyłącznie z istnieniem „układu” organizacyjno-obligacyjnego, którego podmioty zobowiązane są względem siebie do podejmowania działań zmierzających do zarejestrowania przewidzianej w akcie normatywnym struktury organizacyjnej. Za podejmowane działania podmioty te będą ponosić solidarną odpowiedzialność wobec osób trzecich (art. 134 § 2 k.s.h.). Moment „zawiązania” spółki komandytowo-akcyjnej nabiera jednakże znaczenie przy próbie udzielania odpowiedzi na pytanie o charakter prawny tej spółki, przed dokonaniem wpisu jej do rejestru. Wydanie się, że kwestię tę należy rozpatrzyć w kontekście przepisów, jakie mają zastosowanie do powstającej spółki⁴⁷.

Końcowym etapem jest dokonanie wpisu do rejestru sądowego, który powoduje powstanie spółki komandytowo-akcyjnej. Oznacza to „narodzenie się” nowego podmiotu prawa. Wpis ten ma charakter konstytutywnym i obligatoryjny⁴⁸.

Obowiązek zgłoszenia spółki do rejestru spoczywa na komplementariuszach. Zgłoszenie dotyczące spółki komandytowo-akcyjnej, podlegające wpisowi do sądu rejestrowego, powinno, zgodnie z przepis art. 133 k.s.h., zawierać:

- 1) firmę, siedzibę i adres spółki,
- 2) przedmiot działalności spółki,
- 3) wysokość kapitału zakładowego, liczbę i wartość nominalną akcji,
- 4) liczbę akcji uprzywilejowanych i rodzaj uprzywilejowania, jeżeli statut je przewiduje,
- 5) wzmiankę, jaka część kapitału zakładowego została wpłacona przed zarejestrowaniem,

---

⁴⁷ Tamże, s. 19.

⁴⁸ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 38.

6) nazwiska i imiona albo firmy (nazwa) komplementariuszy oraz okoliczności dotyczące ograniczenia ich zdolności do czynności prawnych, jeżeli takie istnieją,

7) nazwiska i imiona osób uprawnionych do reprezentowania spółki i sposób reprezentacji; w przypadku gdy komplementariusze powierzyli tylko niektórym spośród siebie prowadzenie spraw spółki, zaznaczenie tej okoliczności,

8) jeżeli przy zawarciu spółki akcjonariusze wnoszą wkłady niepieniężne, zaznaczenie tej okoliczności,

9) czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony.

Do zgłoszenia należy dołączyć statut, akty notarialne o zawarciu i objęciu akcji spółki, potwierdzony przez bank lub dom maklerski dowód wpłaty na akcje. Ponadto powinno zostać przedstawione oświadczenie podpisane przez wszystkich komplementariuszy, że wymagane wkłady zostały wniesione zgodnie z postanowieniami statutu lub że ich wniesienie nastąpi najpóźniej w ciągu roku od rejestracji⁴⁹.

Z istoty konstytutywnego charakteru wpisu można wyprowadzić dwa wnioski:

- po pierwsze, do utworzenia spółki komandytowo-akcyjnej nie wystarczy samo zgłoszenie spółki do rejestru, ale konieczny jest wpis tej spółki,

- po drugie, wpis ten nie ma charakteru konwalidacyjnego, a więc sanuje on nieprawidłowości popełnionych przy zawarciu umowy spółki⁵⁰.

Pochodne tworzenie spółki komandytowo-akcyjnej polega na przekształceniu w nią spółki jawnej, spółki partnerskiej, spółki komandytowej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjnej i również spółki komandytowo-akcyjnej.

Postępowanie w sprawach przekształcenia regulują przepisy działu III k.s.h. Nie można natomiast łączyć spółek komandytowo-akcyjnych czy spółek z ich udziałem, tak aby powstała spółka komandytowo-akcyjna. Połączenie takiej spółki jest możliwe tylko przez zawarcie spółki kapitałowej⁵¹. Ten tryb tworzenia spółki komandytowo-akcyjnej znajduje się

---

⁴⁹ A. K i d y b a, *Kodeks spółek handlowych. Objasnienia*, Kraków 2001, s. 201.

⁵⁰ O. L i p i ń s k a, *Spółka...*, s. 38.

⁵¹ A. K i d y b a, *Kodeks spółek...*, s. 2.

poza prowadzonymi rozważaniami, obejmuje bowiem szereg kwestii teoretycznojurydycznych, nie mieszających się w wyznaczonym obszarze zainteresowania.

4.3. Statut spółki komandytowo-akcyjnej

Statut spółki komandytowo-akcyjnej powinien być sporządzony w formie aktu notarialnego, bowiem niedochowanie ustawowego wymogu formy czynności prawnej spowoduje jej nieważność. Konsekwencje takie wynikają m.in. z treści art. 73 § 2 k.c.

Formą notarialną jest każdy dokument sporządzony przez notariusza, który przybiera postać pisma. Jedynym kryterium wyróżniającym tę formę jest to, że czynność notarialną sporządza notariusz (bądź asesor notarialny) w postaci pisma⁵². Notariusz sporządza akt notarialny obejmujący rzeczywistą wolę stron, a nie wolę „domniemaną” i w związku z tym nie może namawiać stron do tego, by czynność rozbijać na dwie czynności i powiększać przez to opłaty. Nie może również narzucać stronom, by się zastosowały do tej „odmiennej woli”⁵³. Do obowiązków notarialnych nie należy także pełnienie funkcji doradczej ani informacyjnej w kwestiach niedotyczących bezpośrednich skutków prawnych dokonywanej czynności⁵⁴, choć nie oznacza to, że notariusz musi zachowywać się w sposób bierny, czyli dystansować się od wszelkich pytań, jakie kierują do niego osoby obecne przy zawiązywaniu spółki komandytowo-akcyjnej. Co więcej, ma on obowiązek wyraźnej reakcji w postaci odmowy dokonania czynności prawnej gdy – jego zdaniem – jest ona sprzeczna z obowiązującym prawem (art. 81 pr. o not.). Oznacza to, że notariusz musi być do tej czynności notarialnej, w postaci sporządzenia aktu notarialnego spółki komandytowo-akcyjnej, odpowiednio przygotowany od strony merytorycznej i formalnej.

Statut – jak już wspomniano – podpisują wszyscy komplementariusze, ponieważ ich nazwiska będą wymienione w firmie przysłej spółki i oni będą ponosili pełną odpowiedzialność osobistą, nieograniczoną, solidarną za zobowiązania spółki oraz odpowiedzialność subsydiarną. Nie wyklucza

---

⁵² K. Z a l e g a, B. Z a j ą c, *Spółka...*, s. 58, przypis 70; A. O l e s z k o, *Z cywilnoprawnej problematyki czynności notarialnych*, Rejent 1991, nr 1, s. 14 i nast.

⁵³ K. Z a l e g a, B. Z a j ą c, tamże, s. 58.

⁵⁴ Tamże, s. 58.

to również sytuacji podpisania statutu przez akcjonariuszy. Akcjonariusze muszą się jednak liczyć z tym, że dokonanie tej czynności spowoduje ich osobistą i solidarną odpowiedzialność. W praktyce statut spółki komandytowo-akcyjnej może być podpisany przez jednego komplementariusza. Warto w związku z tym przetoczyć kilka uwag T. Bieńka, dotyczących powyższej kwestii. Jego zdaniem, takie rozwiązanie może budzić zastrzeżenia, szczególnie wierzycieli powstającej spółki. Ma ono bowiem doniosłe konsekwencje w sferze odpowiedzialności za zaciągnięte zobowiązanie. Jak się wydaje, przyjęcia możliwości podpisania statutu przez jednego komplementariusza będą dotyczyły także oceny jego charakteru prawnego, mianowicie: czy mamy do czynienia z węzłem obligacyjnym, aktem o wymiarze normatywnym, czy też wyłącznie aktem o charakterze organizacyjnym. Najbardziej przekonujące wydaje się przyjęcie trzeciego z proponowanych rozwiązań, jakkolwiek w pewnych sytuacjach z treści statutu wynikać będą również zobowiązania. W sytuacji gdy w spółce występuje kilku komplementariuszy, zgodnie z art. 130 pkt 4 k.s.h., do elementów przedmiotowo istotnych tego aktu należy oznaczenie przedmiotu i wartości wkładu wnoszonego przez każdego z nich. Pomędzy tymi współnikami powstanie wówczas węzeł obligacyjny, którego treścią będzie wniesienie oznaczonego wkładu. O zobowiązaniu (a tam bardziej o umowie) nie można jednak mówić w sytuacji, gdy w spółce istnieje jeden komplementariusz. Brak jest bowiem podmiotu, wobec którego komplementariusz ten na etapie tworzenia spółki będzie zobowiązany do spełnienia świadczenia.

W świetle powyższych uwag można przyjąć jako zasadę, że statut spółki komandytowo-akcyjnej, tworzonej według k.s.h., będzie aktem o charakterze organizacyjnym, ustalającym strukturę i reguły funkcjonowania spółki. Nie wyklucza to istnienia w nim pewnych elementów obligacyjnych, choć stopień ich występowania z reguły nie będzie przesądzał sprawy charakteru prawnego statutu jako całości⁵⁵.

Spółka komandytowo-akcyjna charakteryzuje się szeroką autonomią współników w kształtowaniu treści statutu, co zapewnia dostosowanie zasady funkcjonowania spółki do jej działalności.

---

⁵⁵ T. Bieńka, *Utworzenie spółki...*, s. 17.

Kodeks spółek handlowych określa tylko minimum postanowień statutu, których brak może spowodować odmowę zarejestrowania spółki przez sąd, dlatego też wymogi określone w art. 130 k.s.h. należy traktować jako obligatoryjne (bezwarunkowe i warunkowe) statutu.

Postanowienia obligatoryjne bezwarunkowe zawiera art. 130 pkt 1, 2, 4, 5, 7, 8 k.s.h., których nieuwzględnienie w treści spowoduje odmowę rejestracji spółki.

Struktura i charakter statutu spółki komandytowo-akcyjnej jest przedmiotem zainteresowania doktryny i literatury fachowej, nic w tym dziwnego, skoro stanowi istotny wymóg formalny, dzięki któremu powstaje i funkcjonuje spółka komandytowo-akcyjna⁵⁶.

Treść statutu spółki komandytowo-akcyjnej winna zawierać:

- 1) firmę i siedzibę spółki,
- 2) przedmiot działalności spółki,
- 3) czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony,
- 4) oznaczenie wkładów wnoszonych przez każdego komplementariusza oraz ich wartość,
- 5) wysokość kapitału zakładowego, sposób jego zebrania, wartość nominalną akcji i ich liczbę, ze wskazaniem, czy akcje są imienne, czy na okaziciela,
- 6) liczbę akcji poszczególnych rodzajów i związane z nimi uprawnienia, jeżeli mają być wprowadzone akcje różnych rodzajów,
- 7) nazwiska i imiona albo firmy (nazwy) komplementariuszy oraz ich siedziby, adresy lub adresy do doręczeń,
- 8) organizację walnego zgromadzenia i rady nadzorczej, jeśli ustawa lub statut przewiduje ustanowienie rady nadzorczej.

Firma spółki komandytowo-akcyjnej stanowi jej nazwę, pod która będzie ona występować w obrocie. Musi też odpowiadać wymogom normatywnym, jakie stawia kodeks cywilny⁵⁷.

Siedzibą spółki jest miejscowość, w której wykonywane jest prowadzenie spraw spółki przez komplementariuszy. Statut spółki może to

---

⁵⁶ Zob. np. M. A s t a n o w i c z, *Elementy konstrukcyjne osobowych spółek handlowych*, PS 2001, nr 5; O. L i p i ń s k a, *Spółka...*; *Prawo handlowe...*, red. A. Koch, J. Napierała, s. 262; A. K i d y b a, *Handlowe spółki...*, s. 399 i nast.

⁵⁷ J. S z w a j a, *Firma w kodeksie cywilnym*, Prawo Spółek 2004, nr 1, s. 2 i nast.

regulować inaczej i określić, że siedzibą jest miejsce zamieszkania jednego lub kilku wspólników.

Spółka komandytowo-akcyjna może prowadzić wszelką działalność, która jest zgodna z prawem. W przypadku gdy spółka prowadzi kilka przedsiębiorstw, to ich cele nie mogą być sprzeczne z przedmiotem działalności spółki, który powinien być określony przez skonkretyzowanie (czym będzie się zajmować) przynajmniej rodzaju prowadzonej działalności⁵⁸. Przedmiot działalności spółki powinien być określony zgodnie z wymogami Polskiej Klasyfikacji Działalności⁵⁹.

Postanowienia obligatoryjne warunkowe zawiera art. 130 pkt 3, 6 k.s.h. Niewprowadzenie ich do statutu nie może spowodować odmowy rejestracji spółki, gdyż nie wymagają tego przepisy bezwzględnie obowiązujące⁶⁰.

Należą do nich mianowicie postanowienia:

1) czas trwania spółki powinien być określony w statucie tylko wtedy, gdy został oznaczony. W przypadku gdy spółka jest tworzona na czas nieoznaczony, nie wymaga się zaznaczenia tego faktu w statucie.

2) jeśli założyciele chcą wydać akcje różnych rodzajów, należy ten fakt odnotować w statucie poprzez wyraźne określenie liczby akcji, poszczególnych rodzajów i związanych z nimi uprawnień. Brak takiego postanowienia w statucie skutkować będzie domniemaniem, że wszystkie akcje są akcjami zwykłymi⁶¹.

Treść statutu może być również wzbogacona o postanowienia, które zależą od założycieli spółki. Szeroka autonomia statutowa umożliwi komplementariuszom regulowanie pewnych zagadnień w sposób odmienny, niż określają to przepisy ustawy. Jeśli tego nie uczynią, to *ex lege* znajdą zastosowanie przepisy ustawy⁶². Oznacza to, że w statucie spółki komandytowo-akcyjnej mogą być zamieszczone postanowienia dotyczące przykładowo:

---

⁵⁸ A. K i d y b a, *Spółka komandytowo-akcyjna...*, s. 5.

⁵⁹ Stanowi ona załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 1997 r. (Dz.U. Nr 128, poz. 829 ze zm.).

⁶⁰ O. L i p i ń s k a, *Spółka...*, s. 31.

⁶¹ Tamże, s. 34.

⁶² Tamże.

1) kwestii wyłączenia poszczególnych komplementariuszy od prowadzenia spraw spółki, jak również powierzanie tych kompetencji osobom trzecim. Należy zwrócić uwagę, że w tym przypadku autonomia statutowa jest ograniczona zakazem wynikającym z art. 38 § 1 k.s.h., który stanowi, iż nie można powierzyć spraw spółki (wyłącznie) osobom trzecim, z wyłączeniem (wszystkich) wspólników,

2) określenia sposobu uczestnictwa w zyskach i stratach spółki (art. 147 § 1 k.s.h.),

3) określenia możliwości i sposobu przyjęcia do spółki nowego komplementariusza (art. 136 § 1 k.s.h.),

4) trybu wydawania duplikatów akcji, świadectw tymczasowych lub innych dokumentów przez spółkę, które uległy zniszczeniu lub utracie (art. 357 § 3 k.s.h.) itd.⁶³

4.4. Firma spółki komandytowo-akcyjnej

Spółka komandytowo-akcyjna jako spółka osobowa prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą, uwzględniając przy tym obecne wymogi normatywne⁶⁴. Firma spółki stanowi jej nazwę, pod którą spółka występuje w obrocie i może być tworzona od nazwiska jednego lub kilku komplementariuszy. Podlega ona zasadzie prawdziwości, wyłączności, jedności, ciągłości i jawności⁶⁵.

Ze względu na osobisty charakter firmy, jej korpus powinien zawierać nazwisko jednego lub kilku komplementariuszy oraz dodatkowe oznaczenie „spółka komandytowo-akcyjna” (art. 127 § 1 k.s.h.). Dodatek ten wskazuje na formę prawną spółki i nie może być skracany przy rejestracji. Dopuszczalne jest natomiast używanie w obrocie skrótu „S.K.A” (art. 127 § 2 k.s.h.). Żadne inne skróty nie są dopuszczalne. Nie ma natomiast przeszkód, aby w dodatkach wystąpiły określenia inne, np. rzeczowe. Dotyczy to w szczególności przedmiotu przedsiębiorstwa, miejsca wykonania działalności itp. Komplementariusze mają wybór między rozwiązaniem, w którym tylko jedno nazwisko komplementariusza będzie

---

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Zob. szerzej M. Załucki, *Nowe uregulowanie firmy w prawie polskim (zagadnienia wybrane)*, Rejent 2004, nr 1, s. 81, wraz z polemiką P. Zaporojskiego, *Spory wokół nowego prawa firmowego*, Rejent 2004, nr 5, s. 143 i nast.

⁶⁵ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 262; tenże, *Handlowe spółki...*, s. 401.

użyte w firmie albo też użyje się ich więcej, a nawet wszystkich⁶⁶. W przypadku zamieszczenia jednego nazwiska wspólnika firma spółki zawiera minimum informacji na temat komplementariuszy. Jeśli zostaną zamieszczone wszystkie nazwiska, informacja na temat wspólników będzie kompletna.

Jeśli komplementariuszem jest osoba prawna, firma spółki komandytowo-akcyjnej powinna zawierać pełne brzmienie firmy (nazwy) tej osoby prawnej z dodatkiem oznaczenia: „spółka komandytowo-akcyjna”. Poza tym nie wyklucza to zamieszczenia obok osób prawnych nazwiska komplementariusza, który jest osobą fizyczną (art. 127 § 3 k.s.h.), z tym że nie może to być wyłącznie jego nazwisko⁶⁷. Przy wielości osób prawnych jako komplementariuszy należałoby postulować korzystanie z rozwiązania polegającego na wymienieniu tylko jednej pełnej (nazwy) firmy, bowiem umieszczenie wszystkich czyniłoby firmę spółki nieczytelną i zbyt rozbudowaną⁶⁸. Zdaniem A. Kidyby, nie wyklucza udziału w spółce komandytowo-akcyjnej w charakterze komplementariusza innej handlowej spółki osobowej. Spółki te są wyposażone w zdolność prawną i zdolność do czynności prawnej, a więc nie ma przeszkód, aby były one wspólnikami⁶⁹. Przykłady brzmienia firmy spółki komandytowo-akcyjnej podają m.in. A. Koch, J. Napierała⁷⁰.

Nazwisko albo firma akcjonariusza nie może być zamieszczone w firmie spółki. W przypadku zamieszczenia nazwiska albo firmy akcjonariusza w firmie spółki, akcjonariusz odpowiada wobec osób trzecich, tak jak komplementariusz (art. 127 § 4 k.s.h.). Nie dotyczy to sytuacji, w której komplementariusz jest jednocześnie akcjonariuszem i jedynym komplementariuszem. W pozostałych przypadkach można przyjąć rozwiązanie, w którym użyte będą nazwiska innych komplementariuszy. Firma stanowi prawo podmiotowe o charakterze majątkowym, chronionym nie tylko na podstawie przepisów k.c., ale również na podstawie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁷¹.

---

⁶⁶ A. Kidyba, *Spółka...*, s. 4.

⁶⁷ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 263.

⁶⁸ A. Kidyba, *Spółka...*, s. 4.

⁶⁹ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 263; tenże, *Handlowe spółki...*, s. 401.

⁷⁰ *Prawo handlowe...*, red. A. Koch, J. Napierała, s. 263.

⁷¹ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 33.

5. Majątek spółki komandytowo-akcyjnej

5.1. Kapitał zakładowy spółki komandytowo-akcyjnej

Spółka komandytowo-akcyjna jako spółka osobowa prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Wynika z tego, że spółka wykazuje odrębną od wspólników podmiotowość prawną, posiada własny majątek i odpowiada za własne zobowiązania jak dłużnik⁷². Majątek ten stanowi wszelkie mienie wniesione jako wkład lub nabyte w czasie jej istnienia (art. 28 k.s.h.).

Regulacja prawna majątku spółki komandytowo-akcyjnej zawarta jest w przepisach kodeksu spółek handlowych o spółce jawnej, na podstawie przepisów odsyłających z art. 126 § 1 pkt 1 oraz art. 103 przedmiotowej ustawy.

O wyodrębnieniu majątku spółki stanowi treść art. 31 § 1 k.s.h., który wprowadza subsydiarną odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki. Przepis ten wskazuje, że wierzyciel może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika, w przypadku gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Wierzyciel może jednak wytoczyć powództwo przeciwko komplementariuszowi, zanim egzekucja okaże się bezskuteczna (art. 31 § 2 k.s.h. w zw. z art. 103 i art. 126 § 1 k.s.h.).

Za odrębnością majątku spółki przemawia również treść art. 36 § 1 i § 2 w zw. z art. 130 oraz 126 § 1 k.s.h., ustanawiająca zakaz prowadzenia egzekucji z majątku spółki wierzycieli wspólników⁷³. Zgodnie z powyższym przepisem, w czasie trwania spółki wspólnik nie może żądać od dłużnika zapłaty przypadającego na niego udziału w wierzytelności spółki ani przedstawić do potrącenia wierzytelność spółki swojemu wierzycielowi. Dłużnik spółki nie może przedstawić spółce do potrącenia wierzytelności, jaka mu służy wobec jednego ze wspólników⁷⁴.

Przez kapitał zakładowy rozumie się kwotę pieniężną równą sumie wartości nominalnej akcji akcjonariuszy spółki, która jako pozycja rachunkowa umieszczona w bilansie spółki po stronie pasywów oznacza za-

---

⁷² H. Urbaniczyk, *Odpowiedzialność komplementariusza w spółce komandytowo-akcyjnej*, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Studia i materiały*, Poznań-Kluczbork 2001, s. 435 i nast.; A. Kidyba, *Handlowe spółki...*, s. 415 i nast.

⁷³ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 41.

⁷⁴ Tamże, s. 42.

ciągnięcie w stosunku do akcjonariuszy zobowiązania spółki z tytułu wniesionych przez nich wkładów⁷⁵.

Do powstania spółki komandytowo-akcyjnej konieczne jest wniesienie wkładów na pokrycie całego kapitału zakładowego, będącego z reguły pierwotnym majątkiem spółki, z którego rozpoczyna ona prowadzenie swojej działalności gospodarczej⁷⁶.

Kapitał zakładowy spółki komandytowo-akcyjnej powinien wynosić co najmniej 50 000 złotych (art. 126 § 2 k.s.h.) i musi być kwotowo określony w statucie, ze wskazaniem sposobu jego zebrania, wartości nominalnej akcji i ich liczby, z określeniem, czy są imienne, czy na okaziciela (art. 130 § 1 pkt 5 k.s.h.) oraz podaniem ich rodzaju i związanych z nimi uprawnień, jeśli mają być wprowadzone akcje różnych rodzajów. Wysokość kapitału zakładowego w statucie może być określona w wysokości minimalnej, która nie może być jednak niższa niż określona w art. 126 § 2 k.s.h., i maksymalnej kwocie kapitału zakładowego (tu nie przewiduje się ograniczeń). Realizacji objęcia kapitału zakładowego przy widełkowym jego określeniu dokonują komplementariusze mający prawo prowadzenia spraw spółki⁷⁷. Nominalna wartość akcji wynosi 1 grosz, co oznacza, że nie mogą być obejmowane poniżej tej wartości. W przypadku gdy akcje są obejmowane po cenie wyższej niż 1 grosz, nadwyżka powinna być wniesiona w całości przed zarejestrowaniem. Nadwyżka *agio* przekazywana jest na kapitał zapasowy, który stanowi sumę wartości nominalnej akcji.

Do kapitału zakładowego spółki komandytowo-akcyjnej przewiduje się, w wyniku skorzystania z normy odsyłającej w art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h., stosowanie przepisów dotyczących spółki akcyjnej.

Zasadą jest, że wkład na kapitał zakładowy powinien być wniesiony przez akcjonariuszy, za który obejmują akcje. Obowiązek wnoszenia wkładów przez akcjonariusza stanowi cenę, za którą będzie on korzystał z przywilejów ograniczonej odpowiedzialności⁷⁸. Jednak nie ma też przeszkód, aby komplementariusze, którzy chcą być akcjonariuszami, wnosili wkłady na kapitał zakładowy.

---

⁷⁵ Tamże, s. 45; A. Kidyba, *Handlowe spółki...*, s. 415 i nast.

⁷⁶ Tamże.

⁷⁷ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 264.

⁷⁸ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 52.

Zgodnie z art. 306 k.s.h., wymaga się wniesienie przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie całego kapitału zakładowego. Ustawodawca jednak w pewnych sytuacjach dopuszcza możliwość, aby akcje obejmowane za wkłady niepieniężne (jeśli statut tak stanowi) mogły być pokryte w całości nie później niż przed upływem roku po zarejestrowaniu spółki. Gdy wnoszone są wkłady pieniężne, możliwe jest opłacenie przed zarejestrowaniem spółki co najmniej 1/4 ich wartość nominalnej, natomiast gdy akcje obejmowane są wyłącznie za wkłady niepieniężne albo za wkłady niepieniężne i pieniężne, wówczas kapitał zakładowy musi być pokryty przed zarejestrowaniem co najmniej w 12.500 zł (art. 309 § 4 k.s.h.⁷⁹). Tak więc akcje spółki pierwszej i dalszych emisji obejmowane są przez akcjonariuszy, którzy zobowiązują się względem spółki do wniesienia wkładu o wartości równej cenie emisyjnej akcji. Ten sposób zebrania kapitału zakładowego jest korzystniejszy dla jego akcjonariuszy przede wszystkim ze względu na możliwość sukcesywnego wnoszenia wkładów oraz pokrywania akcji aportami, które wnoszone są faktycznie do spółki dopiero po jej rejestracji⁸⁰. Należy również zaznaczyć, że na spółce komandytowo-akcyjnej ciąży obowiązek wystąpienia do Komisji Papierów Wartościowych o zgodę na dopuszczanie akcji do publicznego obrotu, w przypadku gdy obejmujących akcję będzie więcej niż 300 osób (art. 2 ust. 1 pr. publ. obr.p.wart.).

Wkładem pieniężnym jest suma pieniężna zarówno w formie gotówkowej, jak i bezgotówkowej. Wkład niepieniężny mogą stanowić wszelkie wartości majątkowe, które nie są wkładami pieniężnymi, ale muszą spełnić cechy zawarte w kryterium zdolności aportowej⁸¹.

O ile akcjonariusze są zobowiązani do wniesienia wkładu na kapitał zakładowy, o tyle komplementariusz nie musi wносить wkładu, gdyż uczestniczy w spółce poprzez przyjęcie osobistej odpowiedzialności. Jeśli chce to uczynić, ma do wyboru dwie możliwości: albo przez objęcie akcji, albo poprzez wkład poza kapitałem akcyjnym⁸².

---

⁷⁹ Zob. A. K i d y b a, *Prawo handlowe*, s. 265; t e n ż e, *Handlowe spółki...*, s. 417.

⁸⁰ O. L i p i ń s k a, *Spółka...*, s. 48.

⁸¹ Zob. szerzej A. S z u m a ń s k i, *Wkłady niepieniężne do spółek kapitałowych*, Warszawa 1997, wraz z podaną tam literaturą.

⁸² M. O r ł o w s k a, P.M. W i ó r e k, *Wady i zalety...*, s. 431.

Komplementariusz może wnieść wkład na kapitał zakładowy i otrzymać w zamian akcje spółki, stając się tym samym akcjonariuszem w spółce komandytowo-akcyjnej. Zaletą wnoszenia przez komplementariusza wkładów na kapitał zakładowy jest możliwość zwiększenia ich wpływu na działalność spółki poprzez objęcie akcji i wykonywanie z nich praw na walnym zgromadzeniu⁸³, z tym że komplementariusz będący równocześnie akcjonariuszem nie może wykonywać prawa głosu z objętych lub nabytych akcji przy podejmowaniu uchwał na walnym zgromadzeniu w przedmiocie powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej. Nie może on być również pełnomocnikiem pozostałych akcjonariuszy na walnym zgromadzeniu przy podejmowaniu takich uchwał (art. 142 § 4 k.s.h.). Nie zwalnia to jednak komplementariusza od nieograniczonej odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Nadal będzie miał prawo do reprezentacji spółki oraz prawo i obowiązek prowadzenia jej spraw⁸⁴. Zasady wnoszenia takich wkładów przez akcjonariusza, jak również przez komplementariusza, do spółki komandytowo-akcyjnej podlegają regulacji przepisów wnoszenia wkładów w spółce akcyjnej. W związku z powyższym, zastosowanie mieć będzie również art. 14 k.s.h. Oznacza to, że w przypadku wnoszenia wkładów niepieniężnych (aportów) na kapitał zakładowy przez akcjonariuszy, jak i przez komplementariuszy, muszą być spełnione kryteria aportowe, tzn. że nie może być przedmiotem wkładu świadczenie pracy czy usług (art. 14 § 1 k.s.h.).

Warto nadmienić, że kapitał zakładowy stanowi sumę czystego majątku, którą spółka zobowiązuje się w interesie wierzycieli utrzymać w całości i nie rozdzielać między wspólników. Pełni on funkcję prawną, funkcję ekonomiczną oraz funkcję gwarancyjną⁸⁵.

Funkcja prawna polega na tym, że kapitał ten, będąc sumą ogółu akcji przeznaczonych dla akcjonariuszy w zamian za wkłady, stanowi podstawę ich uczestnictwa w spółce, tj. wykonywania praw akcjonariusza zarówno majątkowych, jak i korporacyjnych.

Funkcja ekonomiczna oznacza, że wartość kapitału akcyjnego umożliwia spółce podjęcie przez nią zamierzonej działalności gospodarczej do

---

⁸³ J. Jacyszyn, C. Kosikowski, *Podstawy prawa gospodarczego*, Warszawa 2001, s. 151.

⁸⁴ T. Bieniek, *Utworzenie spółki...*, s. 21.

⁸⁵ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 47.

czasu uzyskania pierwszych wpływów. Kapitał zakładowy spółki może stanowić zabezpieczenie w razie starania się o uzyskanie kredytu.

Funkcja gwarancyjna stanowi pewien minimalny, stały fundusz potencjalnego zaspokojenia się dla wierzycieli spółki⁸⁶.

Kapitał zakładowy stanowi, że ze swojej istoty fundusz udziałowy akcjonariuszy nie może być w trakcie funkcjonowania spółki uszczuplany na ich rzecz, bowiem jedynym tytułem prawnym do pobierania przez akcjonariuszy wypłat ze spółki, w ramach przysługującego im prawa do udziału w zysku spółki, jest wykazanie przez spółkę w danym roku obrachunkowym „czystego” zysku⁸⁷.

Należy również podkreślić, że w literaturze oraz w orzecznictwie zwraca się uwagę na pewne cechy kapitału zakładowego, które odnoszą się do jego tworzenia oraz funkcjonowania⁸⁸, a mianowicie:

1) jednolitość kapitału zakładowego, która polega na tym, że spółka posiada tylko jeden kapitał zakładowy, z którego środki nie mogą być przeznaczone na tworzenie w niej innych funduszy, np. kapitału zapasowego, rezerwowanego czy funduszy celowych⁸⁹,

2) wyrażenie kapitału zakładowego w pieniądzu polskim, w myśl art. 126 k.s.h., który nakazuje określić wysokość kapitału w statucie spółki komandytowo-akcyjnej w formie konkretnej kwoty (art. 126 § 2 k.s.h.),

3) jednoczesność gromadzenia kapitału zakładowego, która polega na tym, że kapitał zakładowy, obojętnie czy przy jego tworzeniu, czy podwyższeniu, powinien w całości znaleźć się w dyspozycji spółki przed jej rejestracją lub rejestracją podwyższenia tego kapitału, a wyjątki od niej (w zależności od podziału wkładu) polegają na tym, że⁹⁰:

a) akcjonariusz obejmujący akcje za wkłady niepieniężne ma rok do zarejestrowania spółki i pokrycie w całości ich wartości (art. 309 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.),

b) w przypadku gdy obejmuje akcje za wkłady pieniężne, to przed rejestracją musi być opłacona przynajmniej 1/4 część tego kapitału (art. 309 § 4 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.),

---

⁸⁶ Tamże, s. 47.

⁸⁷ Tamże, s. 42.

⁸⁸ Tamże, s. 45.

⁸⁹ Tamże, s. 46.

⁹⁰ Tamże, s. 46.

c) jeżeli akcje obejmowane są wyłącznie za wkłady niepieniężne albo za wkłady niepieniężne i pieniężne, wówczas kapitał zakładowy powinien być pokryty przed zarejestrowaniem w co najmniej 1/4 jego wysokości, określonej w art. 308 § 1 k.s.h. (art. 309 § 4 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.),

d) stałość kapitału zakładowego oznacza, że jedynym tytułem prawnym do pobierania przez akcjonariusza wypłaty ze spółki w ramach przysługującego im prawa do dywidendy jest wykazanie przez spółkę w danym roku obrachunkowym „czystego” zysku.

5.2. Udziały wspólnika w spółce komandytowo-akcyjnej

Z członkostwem w spółce wiąże się pojęcie udziału wspólnika w spółce⁹¹. W spółce osobowej udział nie stanowi części nominalnej wniesionych wkładów, bowiem ze względu na objęcie majątku współwłasnością łączną ma postać bezułamkową i nie jest miernikiem uczestniczenia przez wspólników w zyskach i stratach spółki, jak również nie zależy od niego liczba głosów na walnym zgromadzeniu, a z istoty współwłasności łącznej wynika, że sam udział nie może być zbywalny w czasie trwania spółki, zbywalne są tylko związane z nim prawa majątkowe, przysługujące wspólnikowi z tytułu należenia do spółki⁹².

Inaczej jest natomiast definiowane pojęcie udziału w spółce kapitałowej. W tym przypadku udział stanowi ułamkową część kapitału zakładowego posiadającą swoją wartość, przyznaną wspólnikowi proporcjonalnie do jego wniesionych wkładów, od których zależy jego udział w zyskach i stratach spółki. Również całokształt praw i obowiązków wspólnika przysługuje mu i obciąża go w związku z uczestnictwem w spółce. Od udziału zależy, jaką ma liczbę głosów na zgromadzeniu wspólników, poza tym udziały te co do zasady są zbywalne.

Z uwagi na osobowo-kapitałowy charakter spółki najczęściej udziały wspólników rozpatruje się osobno dla komplementariusza i akcjonariusza. Dla akcjonariusza udział w spółce stanowi procentowe uczestnictwo w majątku spółki, wyrażone w akcjach, i podlega zbyciu, natomiast udział

---

⁹¹ Tamże, s. 49; zob. szerzej E. M a l e s z c z y k, *Udział kapitałowy w spółce jawnej*, PPH 2004, nr 1, s. 45 wraz z podaną tam literaturą.

⁹² O. L i p i ń s k a, tamże, s. 45.

komplementariusza należy traktować jako całokształt praw i obowiązków przysługujących wspólnikom z tytułu członkostwa w spółce⁹³.

Niezależnie jednak od elementów osobowych i kapitałowych spółki, należy stwierdzić, że udział w spółce komandytowo-akcyjnej oznacza dla wspólników prawo do części zysku oraz obowiązek uczestniczenia w stratach⁹⁴.

Roczny zysk podlega podziałowi w częściach przypadających akcjonariuszom oraz komplementariuszom. Każda z tych części jest przedmiotem odrębnych uchwał walnego zgromadzenia. W myśli art. 146 § 2 k.s.h., zgody wszystkich komplementariuszy wymaga się pod rygorem nieważności uchwały walnego zgromadzenia co do podziału zysku w części przypadającej akcjonariuszom. Zgody większości komplementariuszy wymagają uchwały walnego zgromadzenia związane z podziałem zysku za rok obrotowy w częściach przypadających komplementariuszom (art. 146 § 3 pkt 1 k.s.h.) oraz sposób pokrycia strat za ubiegły rok obrotowy (art. 146 § 3 pkt 2 k.s.h.). Komplementariusze oraz akcjonariusze uczestniczą w zyskach spółki proporcjonalnie do wkładów wniesionych do spółki, chyba że statut stanowi inaczej (art. 147 § 1 k.s.h.). Przepis art. 147 k.s.h. ustanawia zasadę proporcjonalności udziału wspólników spółki komandytowo-akcyjnej w zysku spółki w zależności od wniesionych wkładów. Nie jest to jednak zasada bezwzględna i nie może zostać⁹⁵ zmieniona w statucie przez przyjęcie odmiennych regulacji w tej kwestii. Stosownie do postanowień statutu, zysk wypłacany komplementariuszowi, który prowadzi sprawy spółki za wynagrodzeniem, może uwzględniać wartość dokonanych z tego tytułu wypłat (pomniejszając jego wartość)⁹⁶.

Komplementariuszowi niepozbawionemu prawa prowadzenia spraw spółki, który pobiera wynagrodzenie z tytułu reprezentowania spółki i prowadzenia jej spraw, nie przysługuje udział w zysku spółki w części odpowiadającej wkładowi jego pracy do spółki (art. 147 § 2 k.s.h.).

---

⁹³ Tamże, s. 50.

⁹⁴ Tamże.

⁹⁵ W. Pyzioł, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, s. 188.

⁹⁶ E. Boniushko, *Kodeks spółek handlowych z wprowadzeniem*, Gdańsk 2000, s. 28.

5.3. Wkład wspólnika do spółki komandytowo-akcyjnej

Obowiązek wnoszenia wkładów do spółki komandytowo-akcyjnej mają wszyscy wspólnicy. Wynika to z przepisu art. 3 k.s.h., który stanowi, że wspólnicy albo akcjonariusze zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładu oraz, jeśli umowa lub statut tak stanowi, przez współdziałanie w inny określony sposób. Obowiązek ten jest istotnym składnikiem czynności prawnej, a nie tylko jedną z możliwych postaci współdziałania stron⁹⁷.

Ze względu na mieszany charakter spółki komandytowo-akcyjnej ustawodawca zakłada stosowanie przepisów regulacyjnych nie tylko spółkę komandytowo-akcyjną, ale również przepisów dotyczących spółki akcyjnej oraz spółki jawnej. Zgodnie z przepisami zawartym w art. 126 § 1 pkt 1 i 2 k.s.h., w zakresie wkładów wnoszonych przez akcjonariusza obowiązują przepisy o spółce akcyjnej, natomiast w zakresie wkładów wnoszonych do spółki przez komplementariusza, z wyłączeniem wkładów na pokrycie kapitału zakładowego, stosujemy odpowiednio przepisy o spółce jawnej, gdzie zastosowanie znajdzie art. 48 § 2 k.s.h. w zw. art. 103 k.s.h., stanowiący, że wkład wspólnika może polegać na przeniesieniu lub obciążeniu własności rzeczy lub innych praw, a także na dokonaniu innych świadczeń na rzecz spółki.

Komplementariusz może wnieść swoje wkłady na kapitał zakładowy lub inne fundusze (art. 130 k.s.h.), tworząc kapitał udziałowy. Kapitał udziałowy jest pojęciem szerszym od kapitału zakładowego, ponieważ obejmuje również fundusze powstałe z wkładów wszystkich wspólników.

Na tle tej normy pojawia się pytanie o charakter funduszy tworzonych z wkładów komplementariusza oraz o zastosowanie ich pokrywania w tego rodzaju wkładzie⁹⁸. W zakresie wkładów na kapitał zakładowy muszą być spełnione wymogi dotyczące przepisów spółki akcyjnej (art. 14 k.s.h.), natomiast w zakresie wkładów na fundusz może być świadczenie pracy, usługi na rzecz spółki oraz wynagrodzenie za usługi świadczone przy jej powstaniu, czyli wkłady niepieniężne, które nie posiadają zdolność aportowej. Tak więc wkładem komplementariusza może być jednakowo praca, usługi, papiery wartościowe, prawo własności rzeczy ruchomej i nieruchomości, prawa własności intelektualnej, ustanowienie na rzecz spółki prawa

---

⁹⁷ K. Z a l e g a, B. Z a j ą c, *Spółka...*, s. 44.

⁹⁸ E. B o n i u s z k o, *Kodeks spółek...*, s. 26; A. K i d y b a, *Handlowe spółki...*, s. 407.

użytkowania lub najmu rzeczy. Wartość wkładu komplementariuszy, jak i kapitał zakładowy, będą stanowić w tym przypadku środki własne spółki⁹⁹.

Wkłady komplementariusza wymagają dokładnego określenia co do wartości i rodzaju w statucie, a także powinny wskazać z imienia i nazwiska osobą wnoszącą wkłady niepieniężne.

Wkłady niepieniężne poza kapitałem zakładowym nie podlegają obowiązkowi sprawozdawczym założycieli, określonym w art. 311 k.s.h., a co za tym idzie – wyłączone są spod kontroli biegłych rewidentów (art. 312 k.s.h.)¹⁰⁰. Brak jest również przepisów, czy wkład komplementariusza podlega wycenie biegłych, czy też wystarczające jest w tym przypadku oszacowanie wartości wkładu przez samych wspólników¹⁰¹.

Kodeks spółek handlowych pozostawia komplementariuszom swobodę, jeśli idzie o określenie wartości wnoszonych przez nich wkładów. Stanowi to w zasadzie domenę autonomii statutowej, co oznacza, że wysokość wkładów wnoszona przez każdego komplementariusza jest sprawą wewnętrzną spółki, natomiast pozostali wspólnicy akceptują deklarowaną przez komplementariusza wartość wnoszonego wkładu przez podpisanie statutu albo wyrażenie zgody na jego brzmienie¹⁰².

Komplementariusz może wnosić dobrowolne wkłady na kapitał zakładowy, stając się jednocześnie akcjonariuszem, albo wnosić wkłady poza kapitałem zakładowym na fundusze (art. 132 § 1 k.s.h.).

Wniesienie wkładu do spółki jest podstawowym obowiązkiem akcjonariusza względem spółki¹⁰³. Zobowiązanie to uzasadnia uzyskanie przez akcjonariusza praw w spółce, tj. praw majątkowych i korporacyjnych¹⁰⁴. Obowiązek wniesienia wkładu do spółki powstaje z chwilą objęcia akcji, a jego wykonanie określone jest mianem pokrycia akcji¹⁰⁵.

Wnoszenie wkładów przez akcjonariusza na rzecz spółki komandytowo-akcyjnej podlega przepisom spółki akcyjnej, w szczególności dotyczących kapitału zakładowego oraz wkładów akcjonariusza na akcje.

---

⁹⁹ Tamże, s. 26.

¹⁰⁰ J. Jacyszyn, C. Kosikowski, *Podstawy prawa...*, s. 151.

¹⁰¹ E. Boniuszko, *Kodeks spółek*, s. 26.

¹⁰² T. Bieniek, *Utworzenie spółki...*, s. 20.

¹⁰³ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 96.

¹⁰⁴ Tamże, s. 96.

¹⁰⁵ Tamże.

Wkłady do spółki akcjonariusza mogą być pieniężne lub niepieniężne (aporty). Przy wkładach pieniężnych obowiązuje zasada wniesienia pełnego wkładu na akcje, który powinien zostać rozłożony równomiernie na wszystkie akcje poprzez wpłatę na rachunek spółki, prowadzony przez bank w Rzeczypospolitej (art. 329 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.)¹⁰⁶. Termin i wysokość wpłat na akcje powinien określić statut lub walne zgromadzenie (art. 330 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Niezależnie od tego, powinno być ogłoszone dwukrotnie wezwanie o dokonania wpłat na akcje (art. 330 § 2 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Zamiast ogłoszeń mogą zostać wysłane wezwania listem poleconym, przy czym pierwsze powinno być dokonane na miesiąc, a drugie nie później niż na dwa tygodnie przed terminem (art. 330 § oraz § 4 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Akcjonariusz, który nie dokona wpłat w terminie, narażony zostaje na sankcje w postaci zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie lub odszkodowania, chyba że statut stanowi inaczej (art. 330 § 5 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Jeśli akcjonariusz w terminie miesiąca po upływie terminu płatności nie uiści zaległej wpłaty, odsetek odszkodowania lub innych płatności przewidzianych przez statut, może być bez uprzedniego wezwania pozbawiony swoich praw udziałowych przez unieważnienie dokumentów akcji lub świadectw tymczasowych, o czym spółka powinna uprzedzić w ogłoszeniach o wpłatach lub w pismach wysłanych listem poleconym (art. 331 § 1 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.).

Wkłady niepieniężnie wnoszone na kapitał zakładowy podlegają wycenie ich wartości. Należą do nich prawo rzeczowe, prawo obligacyjne oraz prawo zakresu wynalazczości, tj. patent czy prawo patentowe przy wynalazku, świadectwo ochronne lub prawo do tego świadectwa przy wzorze użytkowym, licencja do korzystania z wynalazku lub wzoru użytkowego, *know-how*, znak towarowy oraz majątkowe prawo autorskie¹⁰⁷.

Wielkość wkładów powinna odpowiadać zadeklarowanej przez wspólników łącznej wartości ekonomicznej, która ma zostać przekazana spółce poprzez wniesienie wkładów dla pokrycia objętych akcji¹⁰⁸.

---

¹⁰⁶ Tamże, s. 97.

¹⁰⁷ Tamże.

¹⁰⁸ T. Bieniek, *Utworzenie spółki...*, s. 20.

W przypadku wnoszenia wkładów niepieniężnych założyciele przed wpisem spółki do rejestru zobowiązani są do sporządzenia, zgodnie z art. 311 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h., pisemnego sprawozdania, które powinno m.in. zawierać:

- 1) przedmiot wkładów niepieniężnych oraz rodzaj wydawanych w zamian za nie akcji i innych tytułów uczestnictwa w dochodach lub w podziale majątku spółki,
- 2) wykaz osób, które wnoszą wkłady niepieniężne,
- 3) zastosowaną metodę wyceny wkładów.

Poza tym w sprawozdaniu należy umotywować zamierzone transakcje, w tym także objęcie akcji za wkłady niepieniężne oraz dołączyć odpowiednie dokumenty w oryginalnych lub urzędowo poświadczonych odpisach (art. 311 § 2 k.s.h. zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Jeśli przedmiotem wkładu jest przedsiębiorstwo, sprawozdanie założycieli powinno zawierać sprawozdanie finansowe dotyczące tego przedsiębiorstwa za okres ostatnich dwóch lat obrotowych. W przypadku gdy przedsiębiorstwo prowadzono przez okres krótszy niż dwa lata, sprawozdanie finansowe powinno obejmować cały okres działalności (art. 311 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.).

Sprawozdanie to należy poddać badaniu jednego albo kilku biegłych rewidentów w zakresie jego prawidłowości i rzetelności, jak również celem wydania opinii, czy wartość wkładów niepieniężnych odpowiada co najmniej wartości nominalnej obejmowanych za nie akcji bądź wyższej cenie emisyjnej akcji (art. 312 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Biegłego rewidenta wyznacza sąd rejestrowy właściwy ze względu na siedzibę spółki (art. 312 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Na jego żądanie założyciele powinni przedłożyć na piśmie dodatkowe wyjaśnienia lub dokumenty (art. 312 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Szczegółowa opinia sporządzana w dwóch egzemplarzach i wraz ze sprawozdaniem założycieli przekazywana jest do sądu rejestrowego, który jeden egzemplarz przez siebie poświadczony wydaje założycielom (art. 312 § 5 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Wynagrodzenie dla biegłego rewidenta określa sąd rejestrowy i zatwierdza rachunek jego wydatków (art. 312 § 6 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.), a pokrywają je założyciele spółki. Wzmianka o złożeniu opinii przez biegłego rewidenta w sądzie rejestrowym powinna być ogłoszona przez spółkę przed dniem jej rejestracji (art.

312 § 7 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Jeżeli wystąpią rozbieżności między założycielami a biegłym rewidentem, spór rozstrzyga sąd rejestrowy na wniosek założycieli. Postanowienie sądu wydane w wyniku rozpatrzenia wniosku jest ostateczne. Sąd rejestrowy może wyznaczyć nowego biegłego rewidenta, jeżeli uzna to za stosowne (art. 312 § 8 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.).

Akcje obejmowane za wkłady niepieniężne powinny zostać imiennymi aż do dnia zatwierdzenia przez najbliższe zwyczajne walne zgromadzenie sprawozdania finansowego za rok obrotowy, w którym nastąpiło pokrycie tych akcji i w ciągu tego okresu nie mogą być one zbyte ani zastawione (art. 336 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Mechanizm wydawania akcji za wkłady niepieniężne ma charakter zabezpieczający dla przyszłych ewentualnych roszczeń o odszkodowanie z tytułu niewykonania lub nie należytego wykonania zobowiązań wniesienia wkładów niepieniężnych¹⁰⁹. Roszczeniom tym służy pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi wierzycelnościami nieuprzywilejowanymi (art. 336 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.). Powyższych ograniczeń nie stosuje się do akcji obejmowanych w razie podwyższenia kapitału w spółkach publicznych oraz wydawanych w przypadku łączenia, podziału i przekształcenia spółek (art. 336 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.).

---

¹⁰⁹ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 98.